

Олена Рева,

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультету історії та географії
спеціальності 032 «Історія та археологія»*

(Науковий керівник: докт. істор. наук, доц. **Бороденко О. А.**)

ОСОБЛИВОСТІ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ПІД ЧАС ЕПІДЕМІЇ ЧУМИ В ОДЕСІ 1812 РОКУ

У статті досліджено особливості запровадження карантинних обмежень під час епідемії чуми в Одесі у 1812 році. Вказується, що основними з них було заборона переміщення населеним пунктом, заборона зібрань, відвідування один одного в помешканнях. Досвід населення міста Одеси 1812 року показує, що навіть найсуворіші карантинні обмеження не можуть забезпечити збереженість життя, адже на допомогу має прийти медицина для підтримки імунітету, вакцинації, лікування від тяжких недуг.

Ключові слова: епідемія, карантин, карантинні обмеження, мортуси, чума.

Карантинні обмеження сьогодні спонукають нас до вивчення їхнього історичного аспекту, адже на долю українців неодноразово випадали такі випробування. Тому для дослідження ми обрали особливості карантинних обмежень в Одесі під час епідемії чуми 1812 року.

Чума в Одесі – епідемії гострих інфекційних захворювань групи карантинних інфекцій, що відбувалися в Одесі в першій третині ХІХ століття, що мали наслідком високу смертність населення та високий рівень смертності. Одеса неодноразово зазнавала епідемію чуми. Ця страшна хвороба занесли в Одесу на комерційних судах з близькосхідних портів в 1792, 1797, 1803, 1812, 1829, 1837 і в 1902 роках.

Найстрашніша епідемія сталася 1812 року. Вона почалася в серпні, незабаром після укладення мирного договору між Російською та Османською імперіями. Торгівля зробилася вільною і цілі зграї комерційних суден з турецьких портів хлинули в Одеський порт. 2 серпня одеський поліцмейстер Мавроміхалі зібрав всіх медиків на нараду адже захворювання трапилося в представників італійської оперної групи, яка гастролювала в Одесі в театральному домі (готель для акторів) [1, с. 234].

Лікарі, що відправилися в цей будинок, знайшли, що, до нещастя, всі їхні побоювання підтвердилися: 3 актриси вже померли, а служниця і дочка однієї з актрис також мали всі симптоми хвороби. Одночасно з цим хворі з такими ж симптомами були знайдені на

Вільному ринку і в будинках поблизу Олександрівського проспекту. За 3 дні померло 8 осіб. Скрізь ознаки були однакові – гарячка з плямами, швидке поширення через високий рівень заразності й неймовірно швидке протікання хвороби. Головний лікар карантину Різенко першим зважився вимовити слово чума. Тим більше, що хвороба вже лютувала за Дунаєм, на Кавказі і в Константинополі [2, с. 58].

30 серпня померлих було вже 30. Дюк Арман Еммануель де Рішельє, градоначальник, оголосив надзвичайний стан у місті, зібрав Медичну Раду, де було ухвалено такі рішення:

- 1) розділити місто на 5 частин, доручивши кожному окремому лікарю;
- 2) оглянути ретельно всі будинки, окремо розмістити хворих та здорових;
- 3) зменшити спілкування між народом;
- 4) очистити місто від бруду в канавах, колодязях та ін. [3, с. 49].

У фортеці та міський лікарні був заснований особливий карантин для осіб із симптомами на хворобу. Однак настільки слабкі заходи ніяк не допомогли – з 1 по 12 вересня до 20 осіб помирало на добу з явними ознаками чуми.

Дюк Рішельє встановив безпрецедентні для того часу карантинні заходи: він оголошує всю за-Бузьку частина Херсонській губернії в карантині – лінії карантинної варти по річках Буг, Дністер, Кодимі, по сухопутній частині Подільської губернії зупиняли всякого і відправляли в найближчі карантини, в яких особа повинна була провести 30-ти денну обсервацію. Морські поїздки, риболовля були заборонені.

Однак населення Одеси хоча і знаходилося в небезпеці, намагалося продовжувати вести колишній спосіб життя: збиралися на похорон великими натовпами і проводжали померлих по вулицях до кладовища, купці продовжували торгувати і пр. Тоді дюк Рішельє 12 вересня видав наказ, яким заборонив нотаріусам, маклерам і купецьким конторам укладати торговельні угоди. А з 13 вересня місто було оточене карантину ланцюгом, із заборною випускати звідти будь-якого з будь якої причини.

До середини осені місто позбулося 4 своїх кращих медиків: Різенко, Кірхнер, Пількевич і Капелло пали жертвами хвороби і власної професійної самопожертви. До 16 листопада хвороба забрала вже 1720 осіб, але епідемія не припинялася. Тоді Рішельє вирішується запровадити радикальний захід – загальний карантин. Він наказав спалити всі підозрілі і там, де були хворі мешканці, землянки, особливо це стосувалося Карантинної і Військової балок. Він надав дозвіл на виїзд до поселень на приміські хутори, що знаходяться всередині оточення, і оголосив умови карантину: всі зібрання

заборонені, все громадські місця і навіть храми Божі були закриті. З кожного будинку було заборонено виходити. До будинку ніхто не міг увійти, крім комісара, священика, лікаря і повитухи.

Цей суворий карантин почався 22 листопада і продовжувався 46 днів. Одеса представляла в ті дні істинно сумне видовище. Всі будівлі замкнені. Усюди на порожніх вулицях і площах тиша. Тільки патрулі, що спостерігають за дотриманням карантину, та вози з червоними (так позначали вози з хворими) або чорними прапорами (а таке позначення було для померлих), супроводжувані мортусами, одягненими в шкіряне висмолене плаття (для запобігання зараження одяг смолили, особливо ті, хто за службовим обов'язком і професією були змушені переміщатися по місту) з масками на обличчі – носи масок були витягнуті, туди клали подрібнений часник для знезараження вдихуваного повітря, і навантажені мертвими або хворими, роз'їжджали по вулицях. Мортуси були озброєні довгими жердинами з гаками на кінці або арканами, за допомогою яких вони витягували з будинків тіла померлих [5, с. 16]. Каторжники, закуті в кайдани і в таких же чорних просмолених костюмах, як у мортусів, після двадцяти днів після винесення з будинків мертвих, входили в них і проводили дезінфекцію.

Із способів, що застосовувалися жителями для зменшення небезпеки зараження потрібно назвати наступні: морські купання і прання одягу в морській воді; гроші передавали з рук в руки тільки вимочивши їх у посудині з оцтом, для знезаражування повітря розпалювали багаття; будинку жертв епідемії відзначалися червоними хрестами. Дюк Рішельє йшов кожен день до 9-ї ранку до огорожі Соборної церкви, де йому доповідали медики й комісари. Потрібно пам'ятати, що 3/4 населення міста, перебуваючи в карантині, не мало жодних засобів до існування – їх треба було годувати, для чого дюк Рішельє прийняв рішення конфіскувати для потреб міста пшеницю, що знаходиться в купецьких складах. До 31 грудня 1812 року в місті захворіло чумою 4038 людини, померло 2632, тобто Одеса втратила кожного 9-го свого жителя.

Отже, досвід населення міста Одеси 1812 року показує, що навіть найсуворіші карантинні обмеження не можуть забезпечити збереженість життя, адже на допомогу має прийти медицина для підтримки імунітету, вакцинації, лікування від тяжких недуг.

Список використаних джерел та літератури

1. Бороденко О. А. Шлюб і родина православного населення Лівобережної України другої половини XVIII – першої половини XIX століть: соціально-демографічний аспект : монографія / О. А. Бороденко. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 622 с.

2. Надлер Василь Карлович Історія Одеси в перші епохи її існування. Одеса, 1892. 128 с.
3. Скальковський Адам А. Перше тридцятиріччя історії міста Одеси 1793–1823. Одеса, 1837. 234 с.
4. Херліхі П. Одеса. Історія. 1794-1914. Одеса: Optimum, 2007. 576 с.
5. Шнайдер І. М. Боротьба з чумної заразою в Одесі. *Нива: Журнал*. 1902. № 44. С. 12–23.

УДК 373.5:016:514.116

Євгенія Федько-Міщенко,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
фізико-математичного факультету
спеціальності 014.04 Середня освіта (математика)
(Науковий керівник: канд. пед. наук, доц. Дмитрієнко О. О.)

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНОДИДАКТИЧНИХ ПРИНЦИПІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ТРИГОНОМЕТРІЇ

У статті висвітлюються особливості використання принципів наочності, доступності, науковості, свідомості та активності, систематичності та послідовності застосування під час вивчення теми «Тригонометричні рівняння та нерівності».

***Ключові слова:** принципи дидактики, принцип наочності, принцип науковості, тригонометричні рівняння та нерівності.*

У сучасній дидактиці встановлено, що принципи навчання історично конкретні відбивають насущні суспільні потреби. Сучасні принципи зумовлюють вимоги до всіх компонентів навчального процесу – логіки, цілей та завдань, формування змісту, вибору форм і методів, стимулювання, планування та аналізу досягнутих результатів. Принципи навчання виступають в органічній єдності, утворюючи деяку концепцію дидактичного процесу, яку можна як систему, компонентами якої є. Як основоположні, загальновизнані дидактичні принципи в сучасній дидактиці виділяють наступні принципи навчання: свідомості та активності; наочності; систематичності та послідовності; міцності; науковості; доступності; зв'язку теорії з практикою.

У статті висвітлено особливості їхнього застосування під час вивчення теми «Тригонометричні рівняння та нерівності».

Стверджуємо, що слід звернути увагу, насамперед, на принципи наочності, доступності, науковості, свідомості та активності, систематичності та послідовності [1, с. 253]. Принцип наочності навчання – один із найзрозуміліших принципів навчання, що